



Halk Müziğindeki Değişimler Ve Halk Müziği Eğitimine Etkileri

Emel Funda Türkmen
AKÜ Devlet Konservatuvarı
latife1947@hotmail.com

Özet

Özellikle cumhuriyet döneminde Türk toplumunda değişim ve gelişmeler olmuş, bu değişim ve gelişmeler Türk kültürünün en önemli unsurlarından olan Türk Halk Müziği kültürünü etkilemiştir. Bu çalışma ile halk müziğinde meydana gelen değişim ve gelişmelerin halk müziği eğitimine etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla uzmanlara uygulanmak üzere yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve araştırmaya gönüllü alan uzmanlarına uygulanmıştır. Çalışmada, Edip Günay'ın "Müzik Sosyolojisi" adlı çalışmasından ayrıntılı olarak yararlanılmış, kitabın araştırmaya konu olan bölümünde yer alan yönteminden faydalanılmıştır. Toplumsal yapı ve yaşayışlardaki değişim ve gelişmelerin müzik yapılarında-yaşayışlarında da bir takım değişikliklere yol açtığı, değişikliklerin eğitime yansdığı çalışmanın sonuçlarından anlaşılmakta, Türk Halk Müziği eğitimi veren konservatuvarlar başta olmak üzere tüm mesleki müzik eğitimi veren kurumlara büyük görev ve sorumlulukların düştüğü düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Müziği, Müzik Eğitimi, Değişim

Changing In Folk Music And Its Effect Folk Music Education

Abstract

Especially in Republic Period in Turkish society changing and developments happened. These developments and changings impressed Turkish Folk Music Culture which is the most important part of Turkish Culture. With this work, it was aimed to determine changings and developing in Folk Music influence on Folk Music Education. For that purpose it was prepared a form to apply experts and it was applied to the experts that are volunteer to the research. In the work, it was generally benefited from Edip Günay's work called "Music Sociology", also it was benefited from the method which is subject to the research. It was understood from the survey conclusion changing and developing in Society Structure and manner of life causes to some changings and developing in music structure and living and it is thought that particularly conservatory which trains Turkish Folk Music Education, all foundation which trains professionally music education has abig duty and responsibility.

Key Words: Folk Music, Music Education, Changing

Giriş

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde meydana gelen gelişmeler, ulaşım imkânlarının çoğalması, yazılı ve görsel medyanın geniş kitlelere ulaşabilme imkânı elde etmesi, ekonomide meydana gelen gelişmeler, eğitim-öğretim imkânlarının artması Geleneksel Türk halk müziğinde de bir takım gelişmelere yol açmıştır. Bunun bir örneğini "Endüstrileşmenin bir toplumun yapısını ve o toplumun müzik yapma davranış ve alışkanlıklarını nasıl değiştirdiğini bir Asya ülkesi olan Japonya'da açık seçik bir biçimde görmekteyiz. Daha düne kadar koto eşliğinde tek sesli ezgiler söylenen, şakuhaçi -hiçiriki gibi üfleme çalgılarla tek sesli müzik yapılan Japonya'ya endüstrinin girmesi ve yaygınlaşması, toplum yapısında ve yaşamında büyük değişikliklere neden olmuş ve kendiliğinden çok sesli müzik yapmağa gereksinim duyulmuştur"(Erdener,1992;98).



Özellikle önce Radyo, sonrasında ise televizyon yayınlarının yaygınlaşması, sonrasında ise internet adı verilen bilgi dolaşım ağının gelişmesi son 50 yıl içerisinde halk müziğindeki meydana gelen değişimleri hızlandırmıştır. Bir başka ifadeyle “yerel”, “yöresel” özellikler yitirmeye başlanmıştır. Örneğin Etili'nin konuyla ilgili olarak; Türk halk müziğinin ortaya çıkarılması, yaygınlaştırılması, korunması, devam ettirilmesi, arşivlenmesi ve gelecek nesillere aktarılması, derlenmesi, ses yarışmalarının düzenlenmesi, çalınıp söylenmesinde belirli standartlarının getirilmesi, eğitilmiş sanatçılara değer verilmesi hususlarında radyonun faydalı olduğunu belirtirken, türkülerin bilimsel araştırma süzgeçlerinden geçirilmeden yayınlanmasını, üslup-yorum-tavır eksiklikleri olan seslere yer verilmesini, popüler, isimlere yer verilmesini, beste türkülerin yayınlar aracılığıyla yaygınlaşmasını, kurum içerisindeki huzursuzlukların yayınlara yansımalarını, özellikle mahalli sanatçıların maddi açıdan desteklenmemesini, yetersiz yapımcı ve yönetmenin olmasını eleştirdiği görülmektedir (1998; 47-57).

Halk müziğinin yeni tanımı yapılmalıdır veya halk müziğinin yeni tanımları yapılmalı mıdır? Örneğin: Arabesk bir halk müziğimidir? Yerel halk şiveleriyle, yöresel ağız yapılarıyla, yöresel müzik biçimleriyle beste tarzı üretilen eserler halk müziği olarak tanımlanabilir mi? İçerisinde her türlü batı tarzı enstrümanın bulunduğu, sözleri anonim veya halk aşıklarından alınmış ama piyasaya yönelik üretilmiş, türkülerde, eğlence mekanlarında tüketilen ve halk tarafından sevilen üretimler halk müziği midir? Biçiminde çoğalan sorular bu değişim ve gelişmeler ile birlikte ortaya çıkan sorulardır.

Bu noktada bir takım ilginç fikirler de ortaya atılmış, örneğin Türk müzik yaşamında bir ara çok tutulan “Özgün Müzik” terimi ve tanımlaması üzerine Fatih Kısaparmak “Özgün Müzik” yerine “Çağdaş Türk Halk Müziği” terimini teklif etmiştir (Eroğlu,1992;278). Yine Gedikli'nin aktardığına göre; Türk Halk Müziği üzerine araştırmalar yapan Reinhard, Arabesk müzik üzerine şöyle düşünmektedir. “Ben bu müzik olayını Türkiye'deki müzik adamları (ya da uzmanları) gibi yoz bir müzik türü olarak görmüyorum. Aksine bu olguyu, Türk halk müziğinin günümüz şartlarındaki doğal bir tezahürü olarak değerlendiriyorum”(1992;338)

Radyo ve televizyonun, internetin Türk Halk Müziğinin yaygınlaştırılmasında, öğretilmesinde faydaları olduğu düşünülmektedir. Yine türkülerin notaya alınması, sabitleştirilmesi, onların saklanıp korunmasına yarar sağlamıştır. Bununla birlikte tüm bu gelişmeler Türk Halk müziğinin en önemli özelliği olan “Anonim” olma özelliğine zarar vermiş midir? sorusunu da beraberinde getirmiştir. “Cahit Öztelli yıllar önce türkülerin anonim olma konusunda tespit ettiği tehlike günümüzde de gücünü haşmetiyle göstermiş, yeni doğan bir türkünün anonim olma özelliğini yok etmiştir. Zira kibrit kutusu büyüklüğündeki teyp cihazları, TV, radyo ve uydu yayınları binlerce kilometre uzaklıktaki yerleşim merkezlerine ulaşmaktadır. Türkü yapımcıları ve yakımcıları da bu teknolojiye oldukça etkilenmiş, yakılan türküler hemen teyplere kaydedilerek, kaynağından kasete aktararak yaşatılması sağlanmıştır. Herhangi bir konuyla ilgili yakılan bir türküler anonim olmadan bize ulaşmaya başlamıştır. Çağın teknolojik konudaki gelişmesi, iletişimin dil ve tel aracılığıyla olmayışı, türkülerdeki anonim olma özelliğini ortadan kaldırmış, dolayısıyla anonim türkülerin üretimi de durmuştur”(Sun,1992;165).

Türk toplumunun modernleşme, bir diğer tanımıyla batılılaşma çalışmaları özellikle Cumhuriyet döneminde hız kazanmıştır. Ziya Gökalp'in Halk müziğini sahiplenici ve Türk Sanat müziğini dışlayıcı düşünceleri bu süreçte etkisini göstermiştir. Bu süreçteki gelişmeler en çok halk müziğini etkilemiştir. Türkülerin çok seslendirilmesi çalışmaları yapılmış, eğitim ve sanat



etkinliklerinde kullanılabilirliklerini arttırmış, halk türkülerinin biçim, tür, dizi, ritm vb özelliklerinden yararlanılarak batı tarzında eserler üretilmiştir.

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte, bir diğer deyişle kentleşme sürecinde halk müziği icracıları arasında yeni bir sınıf türemeye başlamıştır. “Kazanç için müzik yapan halk müzikçiler”. Bu müzikçilerin Türk Halk Müziğine zarar verdiği düşüncesi tartışılmaya başlanmıştır. Örneğin Mustafa Hisarlı babasından bahsederken sazını, sanatını hiçbir zaman kazanç elde etmek için kullanmadığından söz eder. “Bilâ ücret” kelimesini özenle kullanır. “Kütahya’da hayat devam etmekte. Babam kahveye gelen meraklı gençlere bilâ ücret bir şeyler öğretmekte, sazının akordu, perdesi bozulan babamı bulmakta. Ahmet emmi saz öğrettiyenin sazına sapına tebeşirle (sol sol re re sol sol re) TREN GELİR’i işaretleyip haydi bakalım bunu öğrendikten sonra derdi...” (Hisarlı, 2009; 138).

Sistematik olarak, özellikle kentlerde para karşılığı halk müziği yapılmaya başlanması diğer yandan profesyonel halk müzikçiler sınıfının doğmasını da yol açmıştır. Düğünlerde, özel gün ve gecelerde, konser salonlarında, halkın, iş yeri sahibinin (patronun) istekleri doğrultusunda müzik yapmaya başlayan halk müzikçileri, halk müziğinin geleneğinde olmayan çalgıları kullanmaya başlamışlar, elektronik aletlerden yararlanarak ses gücünü artırma çalışmalarına girmişler, geleneklerden kopmuşlardır.

Diğer yandan halk müziğinin kazanç amacıyla yapılmasının onun değerinden bir şey kaybettirmediğini, halk müziği icracılarının, üretim yapanların profesyonelleşmesinin halk müziğinde de bir “sanatçı” sınıfının doğmasına yol açtığını düşünenler de vardır. Aşıkların amatörce uğraşmalarının profesyonelleşmeye başlamasının kazançlarının ve kayıplarının neler olduğu hala tartışılmaktadır. Halk müziğinin kentlerde “Arabesk” yoluyla yer edinmiş olduğu düşüncesi bu süreçte ortaya çıkan düşüncelerden biridir.

Tüm bu süreçte, mesleki müzik eğitimi veren kurumlar arasında önemli bir yeri olan Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarının/Devlet Konservatuvarlarının açılması gidişatın başka bir yön kazanmasına neden olmuştur. Halk müzikçiler artık okul eliyle yetişmeye başlamıştır. Bilim yapan halk müzikçileri, sanat yapan halk müzikçileri, meslek olarak halk müziğini seçen halk müzikçileri, piyasa halk müzikçisi, geleneği korumaya çalışan halk müzikçisi vb. çoğalmış ve halk müziği içerisindeki sınıf/topluluk/grup ayrımları iyice belirleme başlamıştır.

Halk Müziği ve Göç

Yüzlerce yıl öncesinde de bir türkü bir yerden başka bir yere göç ederdi. Develerle, atlarla veya yaya olarak bir yerden başka bir yere giden bireyler veya toplumlar uğradıkları her yerde kendi kültür unsurlarını, türkülerini, deyişlerini seslendirir, eğer halk o eseri benimser ise sahip çıkar ve kendi kültür unsurlarına uyarlayarak yeniden üretir veya aynen kullanırdı. Örneğin “Bebek “ türküsünün “Cezayir Havalanı’nın” birçok ilde farklı veya aynı biçimlerde söylendiği bilinir. Bu kez durum farklıdır. Kültür dolayısı ile türküler artık bu kadar yavaş göç etmemektedir. Özellikle kentlere doğru gerçekleşen göç artık çok hızlı ve kalıcıdır. Göç ile halk müziği kentlere taşınmaya başlamıştır. Bu sadece yurt içinde değil yurt dışında da gerçekleşmiştir. Örneğin Afyokarahisar ili Emirdağ ilçesinin büyük çoğunluğu Belçika’da yaşamaktadır. Göç eden kimseler çoğunlukla halk müziği dinleyicisi olmakla beraber içlerinde çalıp söyleyen hatta üretenler de vardır. (Yıllardır yurt dışında yaşayan Süleyman Oruç, Hamdi Tanses ve benzeri birçok ismi saymak mümkündür.) Bu üreten kesim, radyo ve televizyon

yayınları, internet, kaset-CD üretim imkânlarının sağladığı faydalar, kentlerde “göç” ile başlayan halk müziğinin yaygınlaşması sürecinde etkili olmuştur.

Göç diğer bir deyişle kentleşmeyle birlikte halk müziği radyo-Tv gibi imkânlardan yararlanmaya başlanmıştır. Bunun en çarpıcı örneği ise Muzaffer Sarısözen ve Yurttan Sesler Topluluğu’dur. Radyolardan türkülerin öğrenilmeye başlanması, yerel-yöresel türkülerin tüm ulusça bilinmesi çalışmaları halk müziğinin göç serüvenini hızlandırmıştır. Bunlar önemli gelişmeler olarak görülmekle birlikte; Sarısözen’in yerel halk müziğini yok ettiği yönündeki eleştiriler de çekinilmeden söylenmeye başlamıştır. Radyo-Tv yayınlarının artması, işin içine popüler kültürün de girmesiyle birlikte kavramların birbirine girmesine ve bir karmaşaya yol açmaya başlayacaktır. Örneğin türkülerin anlamlarının bilinmemesi olur olmaz her türküde “göbek atılması” görgüsüzlüğünü de beraberinde getirecektir. Bu arada “Halk Müziğinin göç etmesi onun kaynaklarını kurutmuştur” düşüncesinin ne derece doğru olduğu konusu da tartışılmaya başlanmıştır.

Geleneksellik ve Değişim

Gelenekler, insanoğlunun geçmişten gelen, kuşaktan kuşağa aktarılan tecrübelerinin ve değerlerinin ürünüdür. Bununla birlikte, yaşam koşullarının bir gereği olarak, içinde bulunulan şartlara uyum sağlanırken geleneklerin de bu yaşam koşullarına uydurulması aslında geleneğin bir geleneği olmuştur. Bunu zaman zaman yozlaşma olarak görebilirken, zaman zaman da bir gereklilik olarak görmek mümkündür.

Gedikli kentleşmeyle geleneksel folklor değerlerinde gelişme olduğunu düşünür. “Geleneksel folklor değerlerini yaratan ortamın köyden kente kaymasıyla, kentte sentezlere dayalı yeni bir halk müzikîsi türü ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Bunu özellikle büyük kentlerin belirli kesimlerinde somut olarak yaşamak mümkündür.”(1992;339) der ve çalgılardaki kötü gidişatın değişmesi gerektiğini, belirttikten sonra şu önerilerde bulunur. “1. Çalgı öğretim metotlarının oluşturulması; 2. Çalgı musikisinin icra açısından geliştirilmesi; 3. Çalgı repertuarlarının oluşturulması; 4. Çalgı musikisi bestecilerinin yetiştirilmesi; 5. Çalgı eğitiminin geliştirilmesi.” (1998;72).

Bağlamaya delik açılması, perde sayılarında değişimler, akort ve sapın atmaması için yeni arayışlara gidilmesi, teknolojiden yararlanılması, halk müziği geleneğinde olmayan; klarinet, org, gitar vb çalgıların girmesi, türkülerin radyo ve okullarda söylenebilmesi için söz ve müzik yapılarında yapılan değişiklikler, çok seslendirme çalışmaları, metotlaşma, pedagojik arayışlar, çalgılama oturtum arayışları Türk Halk Müziğinin geleneksel yapısında meydana gelen diğer değişimlerden bazılarıdır. Bir Rumeli türküsü olan Rumen Kızı adlı türkünün “Gizli yerde sarayım” şeklinde olan sözleri “Sevgi ile sarayım” olarak değişmiştir. Yine Blok flüt, org, mandolin vb okul çalgılarının öğretiminde ve okul müzik eğitiminde kullanılan türkülerde bir takım söz ve müzik değişimleri yapılmıştır. Mustafa Hisarlı bu konuyu şöyle örneklendirir. “Konservatuvar eğitimi almış gençlerin bile bazı türkülerin içindeki sözcükleri içeriğinin anlamının değişmesini hiçe sayarak değiştirdiklerini görmek beni çok üzüyor. “A İstanbul sen bir han mısın” da ki “A” ifadesi yerine “AH” sözcüğünü kullanıyorlar.” (Hisarlı,2009;142).

Değişim ve Unutulmuşluk

Tüm bu yaşamsal değişimler, halk müziğinde kullanılan bazı unsurların unutulmaya, bazılarının işlevlerini yitirmelerine, bazılarının da değişen beğenilere cevap vermemesine yol açmıştır. İklığ ve dombra hiç kullanılmaz olmuştur. Kavalın en çok kullanıldığı alan olan “çobanlık” mesleği tarım ve teknolojideki gelişmeler dolayısıyla artık neredeyse kaybolmaktadır. Belki gelecekte bu çalgı da değişim geçirecek ya da kullanılmaz olacaktır. Hisarlı, Kütahya yöresinde “Merkezde üç telli bağlama- sanırım şimdilerde pek yok- tambura, deblek, def, kaşık, zilli maşa açık alanlarda davul-zurna, çoban düdüğü ve yaylı saz kemaneye de zaman zaman rastlanır” biçiminde bir söylemde bulunmuştur. (2009;142) Ali Ekber Çiçek’in “Biz bağlamanın sapını uzatmaya çalışıyoruz şimdiki gençler bağlamanın sapını gittikçe kısaltıyorlar” eleştirisiyle bakacak olursak, koskoca Türk Halk Müziği geleneğinin kısalta kısalta “güdük bir hale” getirme çabası varmış zihniyetinin uyandırdığı düşünülebilir. Aşıkların kullandıkları sazların, kaval, dombra, ıklığ ve benzeri çalgıların, yöresel söyleme biçimleri ve ağızlar’ın unutulmaması ve değişim yaşansa bile, değişim ve gelişim yaşanırken (bu kaçınılmazdır), üzerinde yapılan araştırmalarla geleneksel kültürün kaybolmaması ve var olduğu biçimiyle yaşatılması yolunda bilimsel çalışmaların yapılması da, bu alana hizmet eden eğitim kurumlarının ve halk müziği alanında araştırma yapan uzmanların önemli bir görevidir.

Halk Müziğinde Değişmemezlik

Her ne kadar toplumsal değişim ve gelişimler yaşansa da toplumları oluşturan bireylerin ortak özelliklerinden kaynaklanan bir aynılık ve değişmemezlik, öz kimliklerini yitirmeden yaşama uyum sağlama isteği her toplumda var olan bir durumdur ve bunu karakter sözcüğüyle açıklamanın daha uygun olduğu düşünülmektedir. Müzik açısından bakıldığında, bilim ve sanat alanında meydana gelen değişimler, sanayileşmeden tarım toplumuna, köy’den kentleşmeye geçiş ve benzeri tüm bu süreçlerin halk müziklerini etkilediği görülmektedir. Halk müziğinin, halkın içinde bulunduğu politik, ekonomik, kültürel, eğitimsel her tür durumdan etkilenmesine karşın, bazı ritüeller vardır ki, el öpme, selamlaşma, düğün adetleri, gezek kültürü, tasavvufi halk müziği, dinsel ritüeller ve benzeri, bireysel ve toplumsal etkileşimler söz konusu olsa da, politik yönlendirme ve eğitimsel etkiler zorlasa ya da ciddi çalışmalarla değişmesine çalışılsa da kolaylıkla değişmezler. Tüm bunlar aynı zamanda halk müziğinin önemli kaynaklarını oluştururlar. Bunlara bağlı olarak, olay varsa türkü de vardır. Ulusal kimliğin halk müziğinin mayası olduğu fikrine ulaşılan bu noktada(Say,1995:480), batı Avrupa’da şehir ve köylülerin müziğinin aynı olduklarını, doğu Avrupa şehirlerinde yerleşmiş halkların şehir halk müziğine sahip olduklarını, diğerlerine ise tamamıyla köylüler tarafından işlendiği için köylü müziği adı verilebileceğini söylemektedir (Çev:Aksoy,274). Nida Tüfekçi Türk halk müziğinin iki büyük kaynaktan beslendiğini söylerken, aşık ve türkü yakıcıların, çeşitli eski ezgilerden akıllarında kalanları, bilmeyerek bir başka söz altında birleştirmek suretiyle yeni yeni türkülerin meydana gelmesine sebep olduklarını belirtir. Nazari bilgileri olmadığı için içgüdüsel olarak yaptıklarını, aşıkların çoğunun eskiden yaşamış büyük ozanların deyişlerini, yetiştikleri yörenin müziği ile söylediklerini bildirir (Balkılıç, 2009:111). Bartok bu değişmemezlik konusunu, Türkiye’ye gelip



derleme çalışmalarına katıldığında fark eder ve kulaklarına inanmadığını kaydeder (Çev:Aksoy,91:239). Yine bir erkek çocuğunun söylediği türküde Macar havalarına benzeyen ezgiler duyması onun çok ilgisini çeker, kaydettikleri doksan ezgiden yirmisinde eski Macar ezgileriyle çarpıcı bir benzerlik bulunduğunu keşfeder (Çev:Aksoy, 91:244). Bu durum türkülerin ana karakterinde bir tutarlılık ve geleneksel yapının yaşatılması yolunda sağlam bir zeminin bulunduğuna şüphe götürmeyecek kadar açıktır ve mayanın bozulmadan kuşaklar boyu devam etmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte, Cumhuriyet dönemiyle birlikte başlatılan çalışmaların, siyasi ve toplumsal gelişmelerin, doğal bir sürecin yansıması olarak yakılan türkülerini etkilediği bilinmekte, temelde bir değişmemezliğin var olmasına rağmen, türkülerin bilimsel müzikte kullanımına da dikkat edilmesi gerekmektedir. Bartok'un bunu halk müziğinin sağladığı gereçlerden yararlanılması, bunların ya oldukları gibi, ya da benzetme yoluyla, evrensel ya da yabancı eğilimleri olan eserlere rastgele serpiştirilmesi demek olmadığını vurguladığı görülür (Balkılıç,2009:111).

Popüler Kültür Ve Halk Müziği

“Popüler kültür, kendi biçimlerinin çoğunu geleneksel halk kültüründen alabilmektedir. Ancak geleneksel kültürü otantikliği almayıp değiştirebilmekte hatta reddedebilmektedir. Popüler kültür geleneksel kültürü yok etmiş, yok edemediğini de kitle kültürü şekline dönüştürmüştür. Alınan ve satılan mal haline sokmuştur. Kendi müziğimizin yerindeki zenginliğe rağmen, ikincil ellere geçtiğinde yaşadığı kayıplar popüler müzik kültürünün bir sonucudur. Ağıt olarak yakılan bir türkünün zamanla oyun havasına dönüşmesinde olduğu gibi geleneğin kendi içerisindeki değişim ve dönüşümden daha çok, gelenekten kopukluk veya açık bir ifadeyle dejenerasyon söz konusudur.” (Yener, 2006:167-168).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de en yaygın müzik türü “Pop Müzik”tir. Radyo-TV yayınlarının yaygınlaşması, kaset- CD ve özellikle son yıllarda internetle birlikte gelişen paylaşım imkânlarının artması, toplumun ilgisinin bu müzik türüne doğru kaymasına yol açmaktadır. Halk müziği de ister istemez popüler kültür ile bir etkileşim ve iletişime geçmiş birbirlerinin getirilerinden yararlanmıştır. Örneğin halk müziği artık daha geniş kitlelere ulaşım imkânı elde ederken popüler kültür de pop müzikten sonra belki de en çok tercih edilen, halk tarafından sevilen müzik türünün nimetlerinden yararlanmıştır. Bununla birlikte popüler kültür halk müziğinin “Yoz” örneklerinin sunulmasına, üretilmesine, sergilenmesine de hız kazandırmıştır.

Türkü Barlar'ın halk kültürüne getirdikleri ve götürdükleri, olur olmaz her yerde sanat müziği eserlerinde bile bağlamanın kullanılması, “Arabesk” denen “yoz” müzik'in vazgeçilmez çalgılarından olması, bu düşüncelere verilecek örneklerdendir.

Konu üzerinde önemle durulması gereken bir başka düşünce ise şudur: Tüm bu gelişmeler halk müziğindeki usta çırak ilişkisini de etkilemiş, bu ilişkiye zarar vermiş ve bu ilişkinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Usta çırak ilişkisinin yok olmasında başka etkenler olarak da Konservatuarlar, TRT, dernek ve vakıflar, bu ve benzeri yerlerde gerçekleştirilen eğitim- öğretimler, bilimsel ve sanatsal etkinlikler gösterilebilir.

Dinleyici Sorunu ve Âşıklık Geleneğinin Yok Olması

Halk müziği Türk milletinin binlerce yıldır hayatının her anını sözle, sazla dile getirdiği kültürümüzün en önemli unsurlarındandır. Hak ettiği yerlerde olmalıdır. Hak ettiği gibi değer verilmelidir. Gazino ortamlarının televizyonlara taşındığı bu günlerde halkın bu tip programlara değer vermemesi gerekir. Bu noktada halkın beklentilerini, tepkilerini doğru analiz etmek gerekmektedir. “Halk, müzik aydınları tarafından kendilerine sunulan reçetelere itibar etmeyerek, kendi ihtiyaç duyduğu müziğe kendisi karar vermektedir. Kanımızca oluşumun kökeninde, bu gerçek yatmaktadır! Unutmamalıyız ki, *‘halkı eğitmek görevinden önce, ondan bir şeyler öğrenmek görevi vardır’*. Onların müzik geleneklerini, eğitimlerini ve ihtiyaçlarını araştırmaz ve hele de görmezden gelirsek, tıpkı çoksesli müzik eğitimi politikamızda olduğu gibi, kendimizi bir kez daha soyutlamış duruma düşeriz.” (Gedikli,1999;34) Halk müziği de bu tür programlar ile gündeme gelmemelidir. Popüler kültürden uzak durmalıdır. Peki halk nasıl eğitilecektir? Halk kendi başına bırakılmalı mıdır? Sorularının cevabı merak konusu olmaya devam etmektedir.

Değişimlerin Eğitime Etkisi ve Okullar

Türk toplum yapısında, kültür yaşantısında dolayısı ile Türk Halk Müziği’nde meydana gelen değişim ve gelişimler doğal olarak eğitime yansımıştır. Örneğin Ozanlık geleneğinin unutulacağı yönünde endişeler vardır. Gedikli “Günümüzde bu geleneği sürdürmeye çalışan “modern aşıklar” bulunmakla birlikte, bize göre âşık geleneği Âşık Veysel ile sona ermiştir” demektedir (1992;339). Bu noktada Özellikle mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda verilmekte olan halk müziği adlandırmaları, isim yapılanmaları tüm bu değişim ve gelişimler doğrultusunda nasıl olmalıdır? Sorusu da gündeme gelmiştir.

- Geleneksel Türk Halk Müziği mi?
- Türk Halk Müziği mi?
- Yöresel Türk Halk Müziği mi?
- Akademik Türk Halk Müziği mi?

Aşık’lar, kaynak kişiler öldüğünde, derlemeler, alan araştırmaları bittiğinde, halk müziğinin kendine has, ağırbaşlı dinleyici kitlesi oluşturulamadığında konservatuarların halk müziği bölümleri, müzikoloji bölümleri kapatılmayla karşı karşıya gelmeyecekler midir? Konservatuarların bu noktada da görev ve sorumlulukları neler olacaktır? Uzmanlarca araştırılmalı ve değerlendirilmelidir.

Problem

Araştırma “Halk müziğindeki değişimlerin, halk müziği eğitimine etkileri nelerdir? Sorusuna cevap aramaktadır.

Alt Problemler

Araştırmanın problemini oluşturan bu soruya bağlantılı olarak cevap aranan alt problemler ise şu şekilde sıralanmıştır.

- 1.Toplumsal Değişimlerin, Teknolojide Değişikliklerin Halk Müziğine Etkileri Konusundaki Uzman Görüşleri Nelerdir?
2. Halk Müziği Ve Göç Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?



3. Geleneksellik Ve Değişim Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?
4. Değişim Ve Unutulmuşluk Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?
5. Halk Müziğinde Değişmemelik Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?
6. Popüler Kültür Ve Halk Müziği Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?
7. Dinleyici Sorunu Ve Âşıklık Geleneğinin Yok Olması Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?
8. Değişimlerin Halk Müziği Eğitimine-Eğitim Kurumlarına Etkileri Konusuna İlişkin Uzman Görüşleri Nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türk halk müziğinde meydana gelen değişim ve gelişimlerin Türk Halk Müziği eğitimine etkilerinin belirlenmesi, mevcut durumların saptanması ve uzman görüşlerinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; Türk halk müziğinde meydana gelen değişim ve gelişimleri Türk Halk Müziği eğitimini çok yakından takip eden, bilimsel açıdan ve objektif bir yaklaşım içerisinde değerlendirdiği düşünülen, bu alana yönelik ciddi çalışmalar yapan uzmanların görüşleri doğrultusunda değerlendirmesi, etkilerinin konuya hakim kişilerce belirlenmesi, mevcut durumların saptanması, bu kişilerin ortak ve zıt görüşlerinin tespit edilmesi, farklı görüşlerin belirlenmesi, alana yönelik problemlere ışık tutulması ve yeni bilimsel çalışmalara konuya hakim uzmanların görüşleri ışığında yön vermesi bakımından önemlidir.

Sayıtlar

Araştırma için belirlenen nitel betimsel yöntemlerin geçerli ve güvenilir olduğu, araştırma için gerekli bilgilere ulaşmayı sağlayacak nitelikte ve yeterlilikte olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma, alanında uzman, objektif değerlendirme yaptığı düşünülen, değerlendirmelerini bilimsel kriterlere uygun olarak yaptığı bilinen, Konservatuvar eğitimcileri ve TRT sanatçıları ile doğrudan yapılan görüşmelerle ve ilgili tez, makale, bildiri, her türlü yazılı ve görsel kaynakların ulaşılabilenleri ile sınırlıdır.

Kısaltmalar

TRT Türkiye Radyo ve Televizyon

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yönteminin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya veri sağlamak amacıyla yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme, Ekiz'in tanımına göre şöyledir: "Sorulacak sorular daha önceden yapılandırılmıştır, araştırmacı sadece bu soruları yüz yüze etkileşim sırasında tek yönlü olarak katılımcıya yöneltir ve katılımcıdan sadece bu sorulara yanıt vermesini bekler" (2003;117).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi



Araştırmanın evrenini, mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimciler ve TRT sanatçıları oluşturmaktadır. Örnekleme ise; mesleki müzik eğitimi veren kurumlardan (Ege Üniv.Devlet Konservatuarı ve bir TRT sanatçısı) halk müziğine yönelik çalışmalar yapan ve araştırmaya gönüllü katılan iki uzman oluşturmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Örnekleme oluşturan iki uzmana, bu araştırma için hazırlanmış, yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, elde edilen veriler ilgili alt problemlere göre kategorize edilmiştir. Birbirleriyle örtüşen cevaplar derlenmiş “özet” olarak bulgular kısmında yer verilmiştir. Sorulara verilen farklı cevaplardan ise, örnekler verilerek araştırma desteklenmiştir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Uzmanların toplumsal değişimlerin, teknolojiye değişikliklerin halk müziğine etkileri konusundaki görüşleri nelerdir?”

Uzmanlar; Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş ulaşım imkânlarının çoğalması, yazılı ve görsel medyanın geniş kitlelere ulaşabilme imkânı elde etmesi, ekonomi, eğitim-öğretimde meydana gelen gelişmelerin Geleneksel Türk halk müziğini de etkilediğini ve bir takım gelişmelere yol açtığını,

“Önce radyo, sonrasında televizyon yayınlarının yaygınlaşması ve daha sonrasında ise internet adı verilen bilgi dolaşım ağının gelişmesinin halk müziğindeki son 50 yıl içerisinde meydana gelen değişimleri hızlandırdığı, “yerel”, “yöresel” özelliklerin yitirmeye başladığı” düşüncesine katılmaktadırlar.

Halk müziğinin yeni tanımı yapılmalıdır türünden düşüncelere katılmadıklarını belirten uzmanlara göre “Arabesk” halk müziği değildir. Yerel halk şiveleriyle, yöresel ağız yapılarıyla, yöresel müzik biçimleriyle beste tarzı üretilen eserlerin halk müziği olarak tanımlanamayacağını, içerisinde her türlü batı tarzı enstrümanın bulunduğu, sözleri anonim veya halk âşıklarından alınmış ama piyasaya yönelik üretilmiş, türkü barlarda, eğlence mekânlarında tüketilen ve halk tarafından sevilen üretimlerin halk müziği olmadığını belirttikleri görülmüştür.

Radyo, televizyon ve internetin Türk Halk Müziğinin yaygınlaştırılmasında, öğretilmesinde faydaları olduğunu, yine türkülerin notaya alınması, sabitleştirilmesi, onların saklanıp korunmasına yarar sağladığını söylemekle birlikte tüm bu gelişmelerin Türk Halk müziğinin en önemli özelliği olan “Anonim” olma özelliğine zarar verdiğini, (notasyon, yanlış icra v.b.) gelen bazı aksaklıklardan dolayı da Türk halk müziğinin zarar gördüğünü belirtmişlerdir.

Araştırmaya görüşleriyle katkı sağlayan iki uzmanın; Türk toplumunun modernleşme, bir diğer tanımıyla batılılaşma çalışmalarının halk müziğine katkıları ve zararları konusundaki düşünceleri şöyle olmuştur:

“Bu konuda yeterli otoriteler olmadığından dolayı bu tip çalışmalar bence katkıdan çok zarar vermektedir.”

“Kaçınılmaz bir etkileşim. Hem yaşam standartlarının, hem icra aletlerinin teknik gelişimi hem de dinleme aletlerinin gelişmişliği (okullu bir arkadaşımyani demişti “kestaneyi kavurdum türküsünü ya da madımağı “ Nişantaşı’nda oturana nasıl dinletelim demişti. Olaya böyle bakacak olursak. Millet olma gibi bir takım değerlerimizden vazgeçmemiz

gerek. Nişantaşı'nda yaşayan kişi eğer bu topraklarda yaşıyorsa Ardahan'daki İzmir'deki Edirne'dekileri de düşünmek zorunda. Zaten beğendiği müziği dinlemesine kimse engel değil."

Görüşlerini açıklayan uzmanlar, "kazanç için müzik yapan" halk müzikçilerin Türk Halk Müziğine zarar verdiği düşüncesine katılmaktadırlar. Ve yine bu doğrultuda, halk müziğinin kazanç amacıyla yapılmasının onun değerinden bir şey kaybettirmediği düşüncesine katılmamaktadırlar.

"Halk müziği icracılarının, üretim yapanların profesyonelleşmesi halk müziğinde de bir "sanatçı" sınıfının doğmasına yol açmış mıdır?" sorusuna farklı cevaplar verdikleri görülmüştür.

"Asla... Eğer sanatçıyı kendi ürettiği sanatını icra eden kişi olarak algılayacaksak fazlasıyla sanatçı doğdu. Fakat gerçek anlamda sanatçının çok kolay doğmadığını sizin de takdir ettiğiniz kanısındayım."

"Bizler yani profesyoneller icracıyız."

Uzmanlar; Aşıkların amatörce uğraşlarının profesyonelleşmeye başlaması sonucunda halk müziğinin kazançları ve kaybedişleri nelerdir? Sorusuna şu şekilde cevap vermişlerdir.

"Halk Müziğinin diğer bir alt başlığı olan Aşık müziği veya aşıklık geleneği yaygınlaşıyor gibi görülse de yavaş yavaş özünden uzaklaşarak dejenere olur, kaybolur."

"Türkülerle aşık deyişlerini bir defa karıştırmayalım. Tamam ikisi de halk müziği ama, oluşumları, hitap ettikleri kitle farklı. Aşık'lar da usta malı'ndan sonra yeni aşamalar kaydetmişler bu hem edebiyata hem müziğe yarar sağlamıştır."

Uzmanların; "halk müziği kentlerde "Arabesk" yoluyla yer edinmiştir düşüncesine katılıyor musunuz? sorusuna çoğunluğun "Hayır" cevabı verdiği, bir uzmanın "Yaşamda olduğu gibi müzikte de bir etkileşim olmuştur" düşüncesinde olduğu görülmüştür.

Yaptıkları açıklamalardan, tüm bu süreçte; Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarının/Devlet Konservatuvarlarının açılması ile halk müziğinin başka bir yön kazanmakta olduğu, halk müzikçilerinin artık okul eliyle yetişmeye başladığı görüşünde oldukları, bilim yapan halk müzikçileri, sanat yapan halk müzikçileri, meslek olarak halk müziğini seçen halk müzikçileri, piyasa halk müzikçisi, geleneği korumaya çalışan halk müzikçisi vb sınıflar ve tanımlamaların çoğaldığı ve halk müziği içersindeki sınıf/topluluk/grup ayrımlarının iyice belirmeye başladığı düşüncesine katılmakta oldukları görülmüştür.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: "Uzmanların Halk Müziği Ve Göç Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?"

Uzmanlar; "Göç" özellikle kentlerde halk müziğinin yaygınlaşması sürecinde etkili olmuştur düşüncesine katılmamaktadırlar. Göç'ün, Bununla birlikte halk müziğinin dejenere olmasına yol açtığını düşünmektedirler.

Radyolardan türkülerin öğrenilmeye başlanması, yerel-yöresel türkülerin tüm ulusça bilinmesi çalışmaları yerel halk müziğini yok ettiği yönündeki eleştirilere katılmaktadırlar.

Radyo-TV yayınlarının artması, işin içine popüler kültürün de girmesine yol açmıştır, popüler kültür ile etkileşim sonucu Türkülerin anlamlarının bilinmemesi olur olmaz her türküde "göbek atılması" görgüsüzlüğünü de beraberinde getirmiştir düşüncesine katılmaktadırlar.

Halk Müziğinin (üreten, sergileyenlerin göç etmesi, üreten ve sergileyenlere ilham veren ortamların değişmesi) göç etmesi onun kaynaklarını kurutmuştur düşüncesine katılmaktadırlar.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Uzmanların Geleneksellik Ve Değişim Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Uzmanların; halk Müziğinin geleneklerinde değişimler olmuş mudur? Bağlama biçim ve çalış stilleri, yeni çalgıların girmesi, söyleme çalma üslupları, teknolojinin etkisi vb.) Bu değişim ve gelişimlerin getirdikleri ve götürdükleri nelerdir? Sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

“Kesinlikle olmuştur. Fakat bu değişime bir de gelişim kelimesini eklediğimiz zaman, sadece çok şeyler getirmiştir deme şansı doğuyor. Oysa ki değişimi tek başına kullanırsak bir takım getirileri belki olmuştur gibi görünse de çok şeyler götürmüştür. Yeni yetişen gençler, bu değişimi işitsel olarak beğendiklerinden, eserin özünü bilmeden özü buymuş gibi davranıp ve bu değişimin üzerine kendileri de bir değişiklik ekleyerek eseri tamamen özünden uzaklaştırıyorlar. Bu da bence halk müziğine yapılan en büyük haksızlık diye düşünüyorum.

“Geleneklerdeki tavrı özellikleri, çalma stilleri bozulmuştur. Enstrümanların yeni teknoloji ile daha düzgün ve kolay çalınabilirliği ile ezgilerimizin metronom’ları hiçe sayılmış sanki süratli-hızlı icra marifet olarak algılanmış ve bu arada bağlamanın güzel tınısı kaybolmuş (örnek: o güzelim topal , yandım şeker , engürü havaları) amaç sanki bağlamadan sadece ses çıkarmak olarak algılandığı için 100 metre sür’at koşusuna dönüştürülmüş (bisiklet üstünde hızlı gitmek değil yavaş gitmek marifettir), çok iyi bağlama çaldıklarını iddia edenler her ezgi de Yozgat, Kayseri ya da zeybek mızrabı atmakta bir sakınca görmemişler. Daha sonra ne olacak?, çalış tavrı ile bu Kayseri bu Yozgat bu Kütahya türküsü diyebileceğimiz türkülerin kaynağını bulamayacağız ve tavırlar yavaş yavaş kaybolacak.”

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Uzmanların Değişim ve Unutulmuşluk Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Uzmanların; “halk müziği geleneğinde neler unutulmuştur?” Sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir.

“Yöresellik ve geleneksellik tamamen unutulmuştur. Halk müziğinin yaygınlaşmasında TRT’nin kurum olarak gerçekten katkıları olmuştur. Fakat bunu yaygınlaştırma uğruna halk müziğinin yöreselliğine gelenekselliğine verdiği zararlar göz ardı edilmemelidir. Örneğin bu kurumda bağlama icracıları çoğunlukta olduğu için bütün eserler bağlamayla icra edilmiştir. Tar, Kemeçe ve Gabron’dan derlenen bir Azeri türküsü bağlamaya icra ettirilmiştir. Yine zurnadan derlenen bir zeybek bağlamaya icra ettirilmiştir. Bu da yöreselliğe ve gelenekliğe bu kurum tarafından verilen bir zarardır.”

“Tamamen olmasa da “olmazsa olmaz olan” usta çırak ilişkisi biraz zayıfladı diye düşünüyorum. Her yeni yetişen san’atçı adayı kendisini en iyi zannediyor ve arkasına bakmadan koşuyor. Kendi icrasından daha iyisini seneler önce birilerinin de yapmış olduğuna bakmadan.”

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Uzmanların Halk Müziğinde Değişmemezlik Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Uzmanların; “sizce halk müziği kültüründe neler değişmeyecektir?” Sorusuna verdikleri cevapların birbirine yakın ve benzer oldukları görülmüştür.

“Tabii ki çok şeyler değişecektir. Bunlar olumlu ya da olumsuz. Fakat özü mutlaka değişmeyecektir.”



“Bu mümkün değil. Çünkü müziğin kaynağı olan halk değişiyor. Bu nedenle bu işlere gönül vermişlerin gayesi atalardan aldığımız bu kültürü “emanet” kabul edip (“miras” değil) yeni nesile aktarmak olmalı.”

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Uzmanların Popüler Kültür ve Halk Müziği Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Uzmanlar; “Popüler kültür halk Müziğinin “Yoz” örneklerinin sunulmasına, üretilmesine, sergilenmesine hız kazandırmış mıdır?” sorusuna farklı cevaplar vermişlerdir.

“Katılmıyorum. Bence hızını kesmiştir.”

“Kesinlikle evet”

“Türkü Bar”ların halk kültürüne getirisinin olmadığını aksine çok şeyler götürdüğü fikrinde görüş birliği içinde oldukları, olur olmaz her yerde sanat müziği eserlerinde bile bağlamanın kullanılmasına karşı olduklarını belirtmişlerdir.

Bağlamanın Arabesk müziğin vazgeçilmez çalgılarından olmasının, ajelite ve pratiklik açısından katkı sağladığını düşünmektedirler.

Halk müziğindeki gelişmelerin, halk müziğindeki usta çırak ilişkisini de etkilediği, bu ilişkiye zarar verdiği ve bu ilişkinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına yol açtığı düşüncesine katılmaktadırlar.

Usta çırak ilişkisinin yok olmasında en önemli sebeplerinden biri olarak Konservatuarların, TRT’nin, dernek ve vakıflar ile bu ve benzeri yerlerde gerçekleştirilen eğitim-öğretimlerin, bilimsel ve sanatsal etkinliklerin neden olduğu konusunda farklı düşündükleri görülmüştür.

“Halk Müziğinde eğitimciler birer usta görevi görmektedirler. Tamamen ustalık ve çıraklık geleneği Halk müziğinin bir kolu olan Aşıklık geleneğinde vardır. Bu yüzden, bu kurumların bu geleneğe zarardan çok katkı sağladığını düşünüyorum.”

“Üzülerek ve maalesef doğrudur”

Yedinci Alt Problem: “Dinleyici Sorunu ve Aşıklık Geleneğinin Yok Olması Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Halk müziği Gazino ortamlarının taşındığı programlar ile gündeme gelmemelidir. Popüler kültürden uzak durmalıdır düşüncesinde olan uzmanlar, halkın bilinçlendirilmesinin ise kültür seferberliği ile olacağına inanmaktadırlar. Halk eğitiminin bilinçli olmaması gerektiğine inanmaktadırlar. Konuyla ilgili görüşlerini;

“Konu başlığımız halk müziği fakat halkı yönlendirmek halk müziğinin işi değil. Bizim zaten kaynağımız halk. Onun davranışı, düşüncesi, ağlayışı, gülüşü, eğlenişi vb. halk müziğine kaynak olmuştur. Onu kendi başına değil de bizim istediğimiz bir standarda getirirsen konu halk müziği değil bizim isteyip biçimlendirdiğimiz bir müzik olur.”

Aşıklık geleneğinin yok olması ile ilgili olarak, ozanlık geleneğinin unutulacağı, halk müziği üretimi ve dinleyici kitlesinin bundan etkileneceği yönünde endişelere katılmadıkları görülmüştür.



Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular : “Değişimlerin Halk Müziği Eğitime-Eğitim Kurumlarına Etkileri Konusuna İlişkin Görüşleri Nelerdir?”

Âşıklar, kaynak kişiler öldüğünde, derlemeler ve alan araştırmaları bittiğinde, halk müziğinin kendine has, ağırbaşlı dinleyici kitlesi oluşturulamadığında konservatuarların halk müziği bölümleri, müzikoloji bölümleri kapatılmayla karşı karşıya gelecekler, düşüncesine katılmadıkları; mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda var olan halk müziği adlandırmaları, isim yapılanmaları “Geleneksel Türk Halk Müziği mi? Türk Halk Müziği mi? Yöresel Türk Halk Müziği mi? Akademik Türk Halk Müziği mi?” konusunda farklı görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

“Genel anlamda Türk Halk Müziği olarak adlandırılmalı. Konusuna göre alt başlıkları Geleneksel, Yöresel, Beste Formu v.b. şekilde açılmalıdır.”

“Kanımca “ halk müziği “ adı yeterli. Başına “Türk “ sözcüğü başka uluslar söz konusu olduğu zaman eklenebilir.” biçiminde görüşlerini açıkladıkları görülmüştür.

Türk Halk Müziği eğitimi veren Konservatuarların görev ve sorumluluklarının önemli olduğunu belirtmişler; bugün halk müziğinin tekrardan tanımlanmasına gerek olmadığını; halk müziğindeki değişim ve gelişimlerin, halk müziğinin eğitimini olumsuz etkilediğini, çelişkilerin ortaya çıktığını bildirmişler; halk müziğindeki değişim ve gelişimlerin, halk müziğinin okullaşma sürecinde pek etkili olmadığını, kurumsallaşmaların eksik olduğunu, kurulanların ise, sorunları çözemediği gibi yeni sorunlar ürettiğini söylemişlerdir.

“Halk müziğindeki değişim ve gelişimlerin halk müziği ile ilgili kişi, kurumlarca bilinmekte midir? Konu üzerinde yeterince araştırma yapılmakta mıdır? Halk müziğinin diğer disiplinler ile yeterince işbirliği yaptığına inanıyor musunuz?” Sorularına verdikleri cevapların; “Bu konunun sıkıntılarını kurumlar da kişiler de çok iyi bilmekte ve bunun çalışmalarını yürütmektedirler. Ve bu duruma ışık olabilecek her veriyi açıklayıcı bir işbirliği içindeler. Resmîyetini tam olarak bilmediğim için kurum ve şahıs kimliği belirtmek istemiyorum ama, bir kurum amirinin halk müziğindeki yanlış notasyonun düzeltilmesi konusunda çalışmalar başlattığını duydum. Bu da bunların bu konuya karşı duyarlı ve hassas olduklarının bir göstergesidir.”

“Tabi ki ilgili ve çalışanlar olduğu gibi hiç ilgilenmeyen ve konudan bihaber olanlar da var.”

Son olarak uzmanlar, ders programlarıyla ilgili olarak, halk müziği eğitimi veren konservatuar ders programlarının halk müziğindeki gelişim ve değişimlere ayak uydurabildiklerini ve yeterince donanımlı olduklarını belirtmişlerdir.

Sonuç Ve Öneriler

Bu araştırma genel olarak Türk Halk Müziğindeki değişim ve gelişimlerin Türk Halk Müziği eğitimine etkilerinin belirlenmesi için gerçekleştirilmiştir. Bunun için alan uzmanlarına uygulanmak üzere yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış, farklı çalışma ortamındaki uzmanlar belirlenmiş ve araştırmaya katılmaya gönüllü iki uzmana yapılandırılmış görüşme uygulanmıştır.

Birinci alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; Toplumdaki değişimlerin halk müziğini etkilediği, özellikle radyo-tv ve internetin bu etkileşimde önemli roller üstlendiği, bu etkileşim sonucu türkülerin anonim olma özelliklerini kayb ettikleri, halk müziğinin yeni bir tanımının ve adlandırılmasının yapılmasına gerek olmadığı, kazanç amacıyla



müzik yapmanın halk müziğine zarar verdiği, profesyonelleşme konusunda uzmanların farklı düşüncelere sahip oldukları, değişim ve gelişimler sonucu halk müziği içerisinde bir sınıflaşmanın olduğu belirlenmiştir. Hayatın her alanında meydana gelen değişim ve gelişimler doğal olarak halk kültürünü ve müziğini de etkilemektedir. Bu etkileşimin sürekli olacağı öngörülmektedir. Özellikle alan üzerinde çalışan uzmanların ve mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda çalışan akademisyenlerin bu değişim ve gelişimleri dikkatle takip etmesi önerilmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; göç'ün halk müziğindeki değişimde etkili olduğu, yerel halk müziğinde olumsuz bir değişim olduğu, popüler kültürün halk müziğini olumsuz etkilediği, halk müziği kaynakların yavaş yavaş kurumaya başladığı belirlenmiştir. Müzik sosyologlarının ve müzikoloji bilimiyle uğraşanların konu üzerinde çalışmalar yapmasının daha verimli ve etkili sonuçlar elde edilmesi yönünde etkili olacağı düşünülmekte ve bu çalışmaların hız kazanması önerilmektedir.

Üçüncü alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; geleneklerde de bir takım değişimlerin olduğu belirlenmiştir. Bu değişimlere ayak uydurabilecek yeterlilikte eğitimcilerin ve uzmanların yetiştirilmesi için mesleki müzik eğitimi veren kurumlara büyük ve önemli görevlerin düştüğü düşünülmekte ve bu kurumlardaki bilimsel ve sanatsal çalışmaların konu üzerinde daha ciddi çalışmalar yapması gerektiği önerilmektedir.

Dördüncü alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; halk müziği geleneğinde bir takım unutulmuşlukların meydana geldiği belirlenmiştir. Özellikle mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda geleneksel çalgılara, çalış biçimlerine vb önem verilmesi önerilmektedir.

Beşinci alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; halk müziğinde bazı geleneklerde değişimin olmadığı belirlenmiştir. Gelenek ve göreneklerin yaşatılması, gezek, yaren geceleri, halk dansları vb. halk müziği unsurlarının yaşatılmaya çalışılması gerekmektedir. Bu unsurların geleneksel anlamda yaşatılabilmesi için mesleki müzik eğitimi veren kurumların yanında dernek ve vakıflara da önemli görevler düşmektedir. Bilimsel ve sanatsal etkinliklerde geleneksel ve görenek unsurlara yer verilmesi önerilmektedir.

Altıncı alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; popüler kültürün halk müziğini etkilediği, yoz ömeklerin çoğalmasına yol açtığı, türkü barlar'ın olumsuz etkiler yaptığı, bağlamanın hemen her yerde çalınmasının zararlı olduğu, usta çırak ilişkilerinin olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Özellikle gençlerin bu konuda bilinçlendirilmesi, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda gerçekleştirilen bilimsel ve sanatsal etkinliklerde geleneğe daha yakın sergilemeler yapılması, icra ve yorumlarda mümkün olduğunca geleneğe uyulması, özellikle mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki bilimsel ve sanatsal etkinliklerin popüler kültür öğelerinden uzak, popüler kaygılardan uzak sergilemeler yapması önerilmektedir.

Yedinci alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; Halkın bilinçlenmesi için kültür seferberliğine ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Günümüz radyo-tv ve internet çeşitliliğinde, bilginin hızla yayılabildiği bir çağda alan uzmanlarının daha bilinçli çalışmalar yapması gerekmekte ve önerilmektedir. Dinleyici kitlesinin bilinçlenebilmesi için "Amatör Müzik Eğitimi" ve "Genel Müzik Eğitimi" ne de önem verilmeli bu alanlara yönelik bilimsel ve sanatsal çalışmalar yapılmalı, uzmanlar yetiştirilmelidir.

Sekizinci alt probleme ilişkin saptanan bulguların yorumlarının yapılmasıyla; Halk müziğindeki değişim ve gelişimlerin halk müziği eğitimini olumsuz etkilediği, bununla birlikte



aşıklık geleneği ve kaynak kişilerin yok olması gibi gelişmelerin eğitimi olumsuz etkilemeyeceği, mesleki müzik eğitimi veren kurumlara özellikle konservatuvarlara büyük görev ve sorumluluklar düştüğü, halk müziği eğitimi veren kurumların sorunları olduğu, yeni açılan kurumlar ile yeni sorunların ve çelişkilerin ortaya çıktığı, yeterli ve bilimsel çalışmalar hususunda eksikliklerin olduğu belirlenmiştir. Konservatuvarlar başta olmak üzere alan üzerinde emek harcayan tüm bireylerin konu üzerine eğilmesi gerekmektedir.

Konservatuvarların Türk Halk Müziği eğitimi veren bölümleri başta olmak üzere alanlarında uzman Türk ve yabancı öğretim elemanı ve uzmanlardan yararlanılmalıdır. Konservatuvarlar başta olmak üzere mesleki müzik eğitimi veren tüm kurumlarımızdaki verilen eğitimin özelliği, amaçları, niteliği, tam olarak belirlenmelidir. Konservatuvarlar başta olmak üzere mesleki müzik eğitimi veren tüm kurumlarımızdaki öğretim programları yeniden ele alınmalı, yapılandırılmalıdır. Ülkemizdeki sosyal ve ekonomik gelişmeler, ülkemizde ve dünyada müzik kültüründeki değişim ve dönüşümler, yönelimler ve ihtiyaçlar iyi analiz edilmeli, mesleki müzik eğitimi veren tüm kurumlarımızdaki halk müziği eğitimi irdelenmelidir. Eğitim tek boyutlu değil çok boyutlu ele alınmalıdır. Okul öncesinden doktora kadar hemen her boyutundaki halk müziği eğitimine yönelik bilimsel ve sanatsal çalışmalara önem verilmelidir ve halk müziği alanında Sanatçı-Yorumcu, Seslendirici, Müzik Bilimci, Müzik Teknikçi, Besteci, Yönetici, Müzik Eğitimi, Bilim Uzmanı ve doktora/ sanatta yeterlikli “çok yönlü ve çok boyutlu” uzmanlar yetiştirilmelidir.

Kaynakça

- Balkılıç, Ö. (2009). **Cumhuriyet, Halk Ve Müzik Türkiye’de Müzik Reformu 1922-1952**. Ankara: Tan Kitabevi Yay.
- Bartok, B. (1991) Çev: Bülent Aksoy. **Küçük Asya’dan Türk Halk Musikisi**. İstanbul: Pan Yay.
- Ekiz, D., (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdener, Y., (1992). “Çoksesli Müzikle Endüstrileşme Arasındaki İlişkiler” **Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler**, Yayına Hazırlayan: Salih TURHAN, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eroğlu, T., (1992). “Arabesk Müzik, Özgün Müzik, Çağdaş Halk Müziği ve Türkiye’de Sanatın Ucuzluğu”, **Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler**, Yayına Hazırlayan: Salih TURHAN, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Etili, C., (1998). “Radyo ve TV’lerde THM’nin Dünü ve Bugünü” 4. İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu, Yayına Hazırlayan: Gökten AY, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Gedikli, N., (1992). “Türk Halk Musikisinde Yeni Bir Oluşum Süreci mi?” **Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler**, Yayına Hazırlayan: Salih TURHAN, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gedikli, N., (1999). “Bilimselliğin Merceğinde Geleneksel Müziklerimiz ve Sorunları”, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Günay, E., (2006). **Müzik Sosyolojisi**, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Hisarlı, M., (2009). “Hisarlı Ahmet Kimdir?” **Hisarlı Ahmet ve Kütahya Sempozyumu** Yayına Hazırlayan Uğur TÜRKMEN, Kütahya: Ekspres Matbaası.
- Say, A. (1995) **Müzik Tarihi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yay. (2. Basım).



- Sun, M., (1992). “Folklor Sorunları”, **Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler**, Yayına Hazırlayan: Salih TURHAN, Ankara :Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yahya, G.,(1998). Türk Çalgı Musikisinin Geliştirilmesi Üzerine Görüş ve Öneriler, **4. İstanbul Türk Müziği Günleri, Türk Müziğinde Eğitim Sempozyumu**, Yayına Hazırlayan: Gökten AY, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Yener,S., (2006). “AB Sürecinde Müzik Kimliğimiz Popüler Kültür ve Kitle İletişim Araçlarının Müziğe Etkisi”, **Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu**, Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.